

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — — — 8.— kor. Na pol roka — — — — — 4.— « <i>Jednotlivé číslo 16 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor: JÁN BARTOS, krajinský vyslanec Za vydavateľstvo zodpovedný: JÁN MOLNÁR, pápežský pralát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
--	---	---

Poučenie z ruskej revolúcie.

O ruskej revolúcii, od kedy vypukla, v každom čísle podali sme krátke zprávy. Ku dôležitému poučeniu čtených čitateľov o hospodárskych pomeroch Ruska, aké tam panovaly dávno pred vypuknutím svetovej vojny a nesvedomitými vodcami pobalamútený ľud viedly ku revolúcii, podávame nasledovne:

V druhej polovici minulého storočia vo verejnom živote Ruska nastal veľký obrat. Cár Alexander II. roku 1861. dňa 2. marca vydaným úkazom zrušil poddanstvo, slobodným vyhlásil pospolitý ľud celého Ruska. Týmto veľavýznamným krokom ku vývinu dopomôcť chcel poľnému hospodárstvu, akožto hlavnému zamestnaniu ruského ľudu. Razom chcel pretvorit Rusko v moderný štát. Cár Alexander II. totiž, ako aj jeho radcovia boli toho presvedčenia, že reformy, ktoré sa v štátoch západnej Európy dobre osvedčily, aj Rusku len prospieť môžu. Vtedajšie smerodajné ruské kruhy nepočítali s vnútornými pomermi Ruska. V tom istom čase operovať začali ruskí nihilisti, ktorých zásadou bolo: všetko od koreňa vyvrátiť a potom stavať začať na nových základoch. A začaly sa politické vraždy, ktorých prvou obeťou bol generál Trepov a onedlho nato zákernícky útok nihilistov vyhasil aj život samého cára Alexandra II.

Ruskí šľachtici zvykli žiť pohodlne, bez práce, nemali dosť kapitálu na gazdovské investície a neboli vstave platit' robotné sily, ktoré predtým od svojich poddaných mali zdarma. Tohoto následkom bol hmotný úpadok ruskej šľachty. Ruskí sediaci stali sa sice slobodnými, neboli ale vstave rozmnožovať svoj dôchodok natoľko, nakoľko to tie ich vzrastajúce povinnosti ku rodine a ku štátu vyžadovaly. Nevedeli prísť ku žiaducemu vývinu hospodárskemu a upádali ako šľachta. Obe spoločenské triedy teda, na ktoré sa cár Alexander II. spoliehal a ktoré považoval za pevnú oporu cárskeho trónu, hmotne a aj mravne vždy viacej upádaly.

Priemyselní zamestnanci, ktorých počet vzrastal s rýchlym vývinom veľkopriemyslu, nedokázali sa hneď z počiatku spoľahlivými, a podobne to bolo aj so za-

mestnancami pri obchodných podnikoch. Toto sa dokázalo už r. 1905., keď títo proletári vyvolali revolúciu spolu so židmi, ktorí slobodu nepoživali. V spoločenskom živote nastaly neprijemné zmätky. Len vo vidieckych centrách pozorovať bolo akýsi spoločenský život. Snahou smerodajných ruských kruhov bolo zabezpečiť čím väčší národohospodársky vývin a nakoľko len možno zväčšiť vývoz rôznych článkov do cudzozemska. A začaly jachať husto jedon za druhým železničné vlaky do susedných krajín.

Po utlačení revolúcie cár Mikuláš II. dal svojej ríši ústavu. Volby do dумы byly prevedené a nastolené bolo množstvo reforiem. Ale práca ruského snemu každú chvíľu zasekla a ruské smerodajné kruhy musely sa presvedčiť, že pre veľké massy nevzdelaného ruského ľudu zamýšľané reformy sú predčasné, zaostalý ľud nebol vstave chápať veľké myšlienky, skôr sa dostával do sieti agitátorov, ktorí mnohosľubujúcimi hlučnými heslami agitovali. Socialistické spolky, ktorých počet sa medzi časom značne rozmnožil, použily danú situáciu stupňovať nevoľu ľudu pre dlho sa ťahajúcu vojnu a zhusta žiadané nové a nové obeť. Podarilo sa vyvolať zmätky vo vojsku na fronte, čím jeho bojaktivnosť veľmi klesla. Za frontom, v krajine žijúci gazdovský ľud omámili vyrieknutím podelenia veľkostatkov medzi obce. Všetko toto prispelo ku vypuknutiu revolúcie, ktorej prvou obeťou stal sa najprv cársky trón a o niekoľko mesiacov neskoršie aj sám cár.

Pozemková politika boľševikov sociáldemokratov nielen že nenapravila hospodárske pomery Ruska, lež tieto ešte zhoršila. Veľkostatky staly sa spoločným majetkom, s ktorým nakladať mali miestne výbory, čili sovjety, obec alebo iné korporácie. A koniec koncu bolo, že roľníci pobrali, čo na veľkostatku pre seba užitočného našli, ale mnoho strojov, ktoré roľníci ani upotrebiť nevedeli, vyšlo na zkažu a vôbec väčšina roľí, alebo všetky ostaly neobrobené. Ponevác sa teda menej urodilo, nespokojnosť stále vzrastá! A Leninovec čoskoro sa presvedčia, že o mnoho ľahšie je prevrat vyvolať, ako poriadok a pokoj stvorit' Pri priemyselných podnikoch

zamestnaní robotníci sú najviac oduševnení za boľševickú vládu a túto aj všemožne podporujú; ale čím viac miznú zásoby potravných článkov následkom nedostatočnej dôroby, tým viac klesá aj oduševnenie robotníkov. Boľševická sociáldemokratická vláda sa neudrží a nebude si vedieť rady ani nasledujúca vláda, ktorá sa utvorí na základe zásad sociáldemokracie. Učenie socialistického vodcu Marxa, aplikované na poľné hospodárstvo, celkom zlyhalo. Dokázalo sa, že heslá sociáldemokratov hodia sa ku zavádzaniu, že môžu vyvolať veľký spoločenský prevrat, ale vývinu spoločnosti neprospejú, ba majú veľmi zkazonosné následky. Aj ruskí sediaci začínajú už vytrezvievaf. Veľmi sa rozohnili za boľševicizmus, keď počuli o delení majetkov, ale ich oduševnenie veľmi oslablo, keď si rozvážili, že nielen podelený majetok není ich vlastnosťou, bo veď všeobecným majetkom má byť mir, čili ruský štát; ba gazdovia ztratia ešte aj právo nad vlastným majetkom, bo aj tento má byť vlastníctvom miru. Že následkom tohoto zmätky a nespokojnosť ešte viac vzrastú, to netreba zvlášte dokazovať.

Zvučné heslá nemožno vždy a osožne uskutočniť. Boľševická sociáldemokratická vláda nepoučila svet o tom, že ako možno zdarne riešiť hospodárske problémy, lež poskytla príklady, ako neslobodno pokračovať v riešení vážnych hospodárskych a aj politických otázok.

«Katolícky dom» v Budapešti.

Katolíckej Ludovej Jednoty spravujúca rada už od dávnejšieho času zaoberá sa s jednou, života zvlášte schopnou a pred celou verejnou mienkou katolíckou zaiste mimoriadne simpaticnou záležitosťou. *O tom je reč, že zavedie veľký krajinský pohyb, aby «Katolícky dom» postavený bol v Budapešti.*

Krajinské organizácie, pohyby naše v blahonosnom ich účinkovaní od návnych časov prekáža nedostatok vlastných zodpovedných dvorán ku shromaždeniam, pre kancelárie jednotlivých spolkov. Kedykoľvek potrebujeme miestnosti ku daktorému väčšiemu shromaždeniu, prinútení sme vždy z dom do domu chodiť a modlikať u našich protivníkov, aby nám milostive prepustili dajakú miestnosť, ačpráve dobre vieme, že nám ináč ani zdravého povetria nedoprajú. Tento potupný, uponižujúci nás stav neprestane zatiaľ, kým v Budapešti nebude postavený v rozmeroch mohutný, veľkolepým vznešeným slohom Budapešť ozdobujúci a nás katolíkov zodpovedne reprezentujúci «**Katolícky dom**», ktorý miesta poskytne všetkým organizáciám, ktoré na to oprávnené nároky mať môžu. *Katolícka Ludová Jednota* má ten plán, aby postavenie takého Domu umožnila. Nielen pre seba zabezpečiť chce isté priestrešie, lež v pláne má postaviť verejnú katolícku budovu, vybudovať mohutný Dom spolkový.

Ku konečnému vypracovaniu tohoto plánu spravujúca rada **Katolíckej Ludovej Jednoty** vyslala zvláštny výbor, ktorého predsedom je *Ján Zlinszky* a členovia:

Štef. Haller, Karol Huszár, Julius Moldovány, Joz. Vass, spravujúcej rady členovia. Dľa chýru, plán je už zcela vypracovaný a spočíva na základe, dľa ktorého v tomto podniku každý horlivý katolík zúčastniť sa môže.

Udalosti svetovej vojny.

Dľa úradných správ hlavných válečných štátov o udalostiach svetovej vojny minulého týždňa podávame nasledovné stručné zprávy:

Talianske bojište. 22. septembra: Víťazné prepadnutie jedného bodu talianskej posície, ktorý bránili česko-slavijski legionári. Zradcovia do posledného hneď na mieste slušne boli pokutovaní. Na západnom bojišti cis. a kráľ. čaty nemaly príležitosti ku válečnej činnosti. V Albánii na primorí odrazenie Talianov. 23. septembra: Neudalo sa nič zvláštneho. 24. septembra: Víťazné odrazenie talianskych útokov na Monte Sisemolo a Monte Tombo. V Albánii a na západnom bojišti neudalo sa nič mimoriadneho. 25. septembra: Na tyrolskej južnej čiare a pri Piave odrazenie talianskych patroľ. Na planine Sedem obcí nepriateľ pri Canove pokračoval v útokoch. Bol ale zahnatý a veľké ztráty utrpeli zvlášte česko-slavijski légionisti. 26. septembra: Neudalo sa nič zvláštneho. 27. septembra: Na tyrolskom a benátskom vrchovom fronte živšia delostrelecká činnosť. Na západnom bojišti cis. a kráľ. čaty mimoriadne vyznačily sa v bojoch prevedených východne od Maasu. 28. septembra: Na talianskom fronte nič zvláštneho. Naše čaty bojujú už aj na bulharskom fronte.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom, Angličanom a Amerikánom. 22. septembra: Nemci západne od Moselu do predku potiahli ich posície. 23. septembra: Odrazenie anglických a amerických útokov. 24. septembra: Čiastočné boje s porážkou nepriateľa. 25. septembra: Prudké boje proti St. Quentinu. 26. septembra: Nemci víťazne odrazili nepriateľské útoky medzi riekou Somme a potokom Omignon. 27. sept.: Zmarená veľká offensiva Francúzov a Amerikánov. Pretrhnutie nemeckého frontu sa im nepodarilo. 28. sept.: Protiútoky Nemcov proti Francúzom a Angličanom.

Palestínsky front. Angličania v minulom týždni veľkú offensívu začali proti tureckým posiciám v Palestíne. Dosiahli ale len čiastočné úspechy. Noviny antantu vzdor tomu píšu o veľkých anglických víťazstvách, ktoré však nemajú žiadneho základu.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Ústredné mocnosti v auguste potopily okruhlým počtom 420.000 tún priestoru nepriateľských obchodných lodí. S týmto spolu ústredné mocnosti od začiatku vojny potopily 19 millionov 220 tisíc tún priestoru nepriateľských lodí. Z tohto na anglickú obchodnú flottu padne asi 11,220.000 tún ztraty. V júli mimo oznámených už potopení, dľa pozatýmne došlých správ, podmorské lode ústredných mocností ľazko porúchaly 40.000 tún priestoru nepriateľských lodí.

Udalosti v Bulharsku.

Vážne polozenie na bulharsko-macedonskom bojišti.

Uhorskej Tlačovej Kancellárii 27. septembra oznámili z Viedne:

Z bulharských správ z bojišta, v súvisi s válečnými správami nepriateľských štátov, už od viac dní bolo viditeľné, že sa v Macedonii odohrávajú významné udalosti. Dňa 14. tohoto mesiaca antantské čaty začaly tuho útočiť medzi Vardarom a albánskymi jazerami. Hlavný útok nebol ďaleko od toho miesta, kde sa rakúsko-uhorský front schádza s bulharským frontom. Už v prvý deň sa podarilo antantským čatám bulharský front vtláčiť a prinútiť ho k cúvnutiu. Zpočiatku Bulhari číselne boli silnejší, ale antantské čaty mali o mnoho viac válečného materiálu a toto je príčinou, že sa nepriateľovi od miesta vytrhnutia na západ a na východ podarilo útok rozšíriť a prelomenie hneď na druhý deň zväčšiť. Pre ťažké územie a zlé cesty počas cúvania bulharské čaty tak vo válečnom materiáli, ako v zajatých mali značnú ztratu. Cúvanie Bulharov ešte vždy trvá. Pomocné zakročenie rakúsko-uhorských čiat následkom zlých pomerov stretá sa s mimoriadne veľkými ťažkosťami.

Tieto udalosti macedonského bojišta na vojenské polozenie rakúsko-uhorských čiat v Albánsku nemôžu ostať bez účinku. Veliteľstvo v danom páde musí stiahnuť konsekvenciu, aby sa naše tamjšie posície nedostali do nebezpečia.

Takéto vyvinutie sa vojenského polozenia na Balkáne nevytvárajú možnosť, že tieto udalosti budú mať aj politické následky. Dľa mienky tunajších politických kruhov treba vyčekať, ako budú tieto udalosti účinkovať na verejnú mienku a na ľud Bulharska. V tomto ohľade presných správ ešte nemáme. Objasnenie polozenia možno očakávať v najbližšom čase.

Angličania v Strumici.

Londýn, 27. septembra. (Úradná zpráva zo Saloník.) Angličania vťahli do Strumice.

Korunná rada vo Viedni.

Viedeň, 27. septembra. Polóuradne oznamujú: Dnes popoludní o 4. hodine za predsedníctva jeho veličenstva kráľa bola korunná rada, na ktorej pojednávali o celom zahraničnom položení a o držaní sa monarchie.

Náš nový front na Balkáne.

Veľká porážka Bulharov v Macedonii a ponuknutie prímeria so strany bulharskej vlády aj správu našej armády postavilo pred nové odhodlanie. Správa našej armády vzhľadom na to, že čaty antantu vťahli na bulharské územie, v dorozumení s nemeckou vojenskou správou tak rozhodla, že postaví nový balkánsky front, ktorý, rozumie sa, uvedie do úzkeho súvisu s naším albánskym frontom. Že kde bude nová defenzívna čiara,

ešte nevedno. Ku obrane nového frontu potrebné sily ale už poslali na Balkán.

Viedeňské časopisy dôkladne zaoberajú sa s najnovšími udalosťami na macedonskom bojišti a ustáľujú, že dľa najposlednejších správ bulharská armáda bezpochybne utrpela ťažkú porážku. Správu rakúsko-uhorskej armády udalosti, ktoré sa udávajú na macedonskom fronte, nestihly nepripravenú, bo veď už desať dní sa odohrávajú.

Nemecká tlač o položení.

Berlínske časopisy polozenie, ktoré vyvolal krok bulharského ministrapredseda Malinova, vyhlasujú za vážne, prízvukujú ale, že aj novšie na balkáne vzkrsnuté ťažkosti bude možno premôcť. Vyslovujú nádej, že bulharský národ bude povedomý toho, že marne priniesol ťažké obete, keď sa teraz vyslúži antantu na milosť. Časopisy ľavej strany píšu, že ku pokračovaniu vo vojne a ku jej skončeniu v Nemecku neni treba len zmena osôb, lež i zmena režimu. Časopisy pravej strany a Všenemcov vyzývajú ľud, aby zachoval chladnokrvnosť a aby svoju pevnú dôveru v nepremožiteľnosť práve teraz silne prejavil.

Bulharská vláda antant prosila o prímerie a o uzavretie osobitného pokoja.

Po porážke minulého týždňa utrpenej bulharská vláda antant prosila o prímerie a o uzavretie osobitného pokoja. Delegáti bulharskej vlády: Ličeff, bulharský finančný minister; Lukow, generál a veliteľ II. bulharskej armády, a Radeff, bývalý minister, ako bulharskí parlamentéri v sobotu, 28. septembra prišli do Saloník ku pretriasaniu podmienok prímeria. Generál Franchez d'Esperay parlamentérov v nedeľu prijal vo výsluchu. Dľa chýru už podmienky prímeria majú byť také potupné a Bulharsko natoľko uponižujúce, že bulharskí parlamentéri s dlhým nosom ocestovali zo Saloník. V otázke osobitného pokoja rozhodnúť má 30. septembra zvolané bulharské sobranje. Potupné podmienky antantu o uzavretí prímeria a osobitného pokoja s hlbokým pohoršením odmietlo sobranje a uzavrelo pokračovanie vo vojne. Bulharský cár Ferdinand ústredné mocnosti ubezpečil o ďalšej vernosti a oddanosti.

Dľa najnovších správ bulharskí parlamentéri prijali a podpísali všetky podmienky prímeria v Saloníkach.

Do pozornosti kresťanských hospodárov.

Ľudová hospodárska obchod tovaru prevádzajúca
uč. sp. Budapešť, IV., Ferenciek tere 4.

výhodne zasiela

každého druhu hospodárske stroje, sejačky, šrotačky
atď. olej, kolomaz, masť ku strojom a iné potrebnosti.

Za najvyššie ceny kúpi

vino, mäd, včelský vosk, ovocie, ovocnú pálenku,
zeleniny a zelené veci, vlnu a každého druhu plodiny.

Každý kresťanský hospodár teda vo vlastnom
nec sa obráti ku vyš udanej firme!

Hertling o válečnom položení.

V utorok, 24. septembra zasadol hlavný výbor nemeckého ríšskeho snemu, na ktorom ríšsky kancelár Hertling povedal dlhšiu reč.

Začal s tým, že široké vrstvy ľudu opanovala zronenosť a položení je skutočne vážne, ale predsa neni také, žeby táto zronenosť bola oprávnená. Udalosti sa síce zmenily, ale by bolo malovernosťou nedôverovať ľuďom, ktorí nás za roky viedli od víťazstva ku víťazstvu. Hindenburg a Ludendorff budú páni položení. Nemecko sa od počiatku vždy len bránilo, ku čomu má právo, ale netajilo nikdy, že nechce podmaňovať. Naproti tomu antant túto vojnu už pred rokami pripravil.

Kancellár potom hovoril o bojovnej nálade Ameriky, ktorej jednou príčinou je, že si v Amerike vzali do hlavy demokratisovať strednú Európu, druhou príčinou ale sú peniaze, ktoré z válečného lífrovania vandrojú do vŕčkov amerických millionárov. Kancellár sa ufá, že príde čas, keď aj naši nepriatelia prídu k rozumu.

O vnútornej politike hovoriac kancellár uznáva, že príčinou zronenosti ľudu sú nielen válečné utrpenia, lež aj politické obavy a krivdy. Vždy sa vynasnažoval splniť svoje sľuby a aj splní, čo ešte nesplnil z nich. Pruské volebné právo vláda bezpodmienečne dá prijať.

Konečne hovoril o budúcnosti. O Wilsonových podmienkach pokoja zopakoval, čo svojho času o štrnástich a o štyroch jeho punktoch bol povedal. Osvedčil sa, že na základe posledných punktov hotový je pustiť sa do vyjednávani o pokoji, ale toto Wilson nechal v známost. Veľký priateľ pokoja Wilson odtedy zmenil svoje zásady. Hertling teraz vyhlasuje, že je Nemecko hotové vstúpiť do jednoty národov a obmedzenie zbrojenia, zavedenie rozhodujúceho súdu, slobodu mora a obranu malých národov prijať za základ vyjednávani o pokoji. Uvedenie rozhodujúceho súdu mnohokrát zmarilo sa na od-pore Anglicka a Ameriky. O slobode mora kancellár povedal, že v tomto ohľade Nemecko nestavia väčšie prekážky.

Po kancellárovi vojenský minister a zastupiteľ námornického úradu podali zprávu o válečnom položení a o činnosti podmorských lodí.

Potom nasledovala reč zahraničného štátneho sekretára Hintzeho, ktorý otvorene vyhlásil, že Nemecko terajší čas nedržalo za vhodný ku akcii v záujme pokoja. Hintze líčil aj válečnú nebezpečnosť machinácií antantu v Rusku a hovoril, že ďalšie napredovanie asi 50.000 hláv počítajúcej armády antantistov v Rusku neni pravdepodobné.

Po reči Hintzeho podkancellár Payer hovoril o pripojení sa a o štátprávnom položení Kurlandu, Livlandu a Estlandu, o čom sa onedlho začne vyjednávať. Potom hovoril ešte o brest-litovskom a bukureštskom pokoji a povedal, že tieto nemožno hodiť za korisť nepriateľským štátom. Nemecko a jeho spojenci východnú otázku držia za definitívne riešenú.

Nové nariadenia.

Nariadenie o liehu.

Finančný minister vydal dve nariadenia o regulovaní pálenia liehu r. 1918/19. V tomto roku pšenicu, polovinu, proso, pohánku a ovos priemyselné a poľnohospodárske pálenie vôbec nesmú spracovať. Raž a jačmeň upotrebiť smú len pálenie, ktoré dorábajú prešovaný odmlad (droždzie). Prešovaný odmlad nedorábajúce pálenie z raže vôbec nesmú páliť lieh. Zo zemiakov slobodno napáliť 80 procentov, z kukurice 40% o roku 1913/14. napáleného liehu.

Cena žihľavy.

Ponevác cena žihľavy bola ustálená len na 35 korún za metr. cent, preto skupovaním žihľavy poverená Účastinárska spoločnosť pre obchod s krmom a jedna sbieraním žihľavy poverená rakúska spoločnosť dosiaľ len veľmi málo žihľavy sobsbieraly. Počuf, že ministerstvo orby navrhne vojenskému ministerstvu a ministerstvu obchodu, aby cenu žihľavy zdvihly, bo ináč táto významná válečná textilná rastlina nespracovaná vyjde na nivoč.

Bude viac parných pluhov.

Vojenské vodcovstvo zbytočné parné pluchy prepustilo spoločnému stravovaciemu úradu. Minulého týždňa vo Viedni bola porada zastupiteľov vlád Rakúska a Uhorska a na tejto porade ustálili pomer rozdelenia pluhov. Tieto pluchy nedostanú bezprostredne gazdovia, lež uhorská vláda utvorí oddelenia vojenských oráčov, ktoré na jar začnú účinkovať. Ostatné hospodárske stroje minister orby tak chce zabezpečiť, že ustálil, koľko ktorá dielňa dostane železa a koľko a jakých poľnohospodárskych strojov má z neho urobiť. Mimo toho minister v Nemecku a Švédsku zabezpečil asi za 30 millionov korún hospodárskych strojov. Tu pripomenieme, že ministerstvo poľného hospodárstva toho roku dosiaľ o 280 vagónov viac benzínu rozdelilo, ako vlani.

CHYRNÍK.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup spišský dr. Alexander Párvy ťažko nemocného veľprepošta Ferdinanda Fertseka, na jeho opätovnú vlastnú prosbu oslobodil od úradu všeobecného biskupského námestníka a na jeho miesto na ten úrad vymenoval pomocného biskupa Martina Khebericha. — Jeho veličenstvo kráľ na predostretie osvieteného pána biskupa, poľného hlavného kňaza Eduarda Keménya vymenoval za čestného opáta a hanušovského dekana-farára Petra Kraveca za titulárneho kanonika. — Matej Nyemcsik, administrátor poľanovský, z vojenskej služby navrátil sa na svoju faru. — Preloženi sú kapláni: Béla Kovács z Belej do Kézmarku, Franc Sztrójny z Lokce do Ružbach, Anton Szikora z Ružbach do Zubrohlavy, Jozef Laurinecz z Poľanoviec do Lokce, levočský kaplán Ján Kolcsak na svoju vlastnú prosbu do Žďjaru.

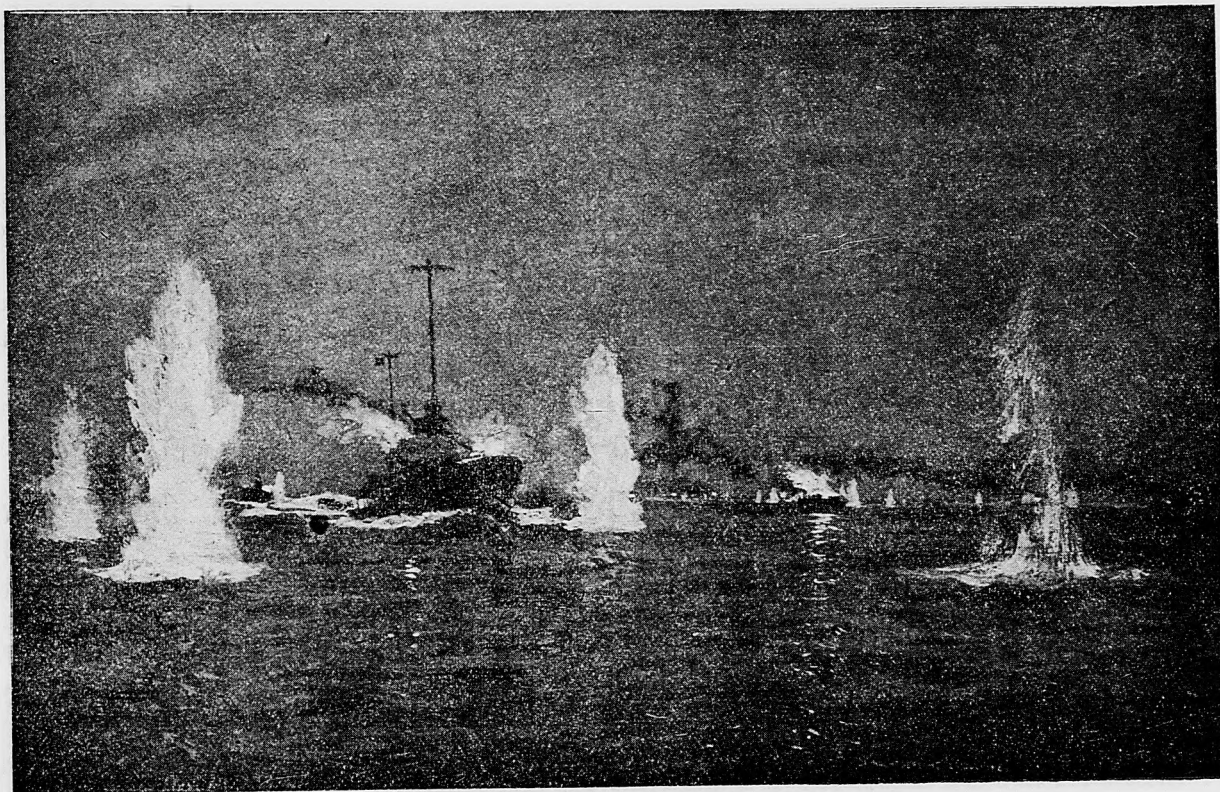
Ondrej Gerát zo Ždjaru do Velkého Bobrovca a tamodtiaľ Štefan Faith do Levoče. — Do disciplinárnej rady učiteľov rímsko-katolíckych ľudových škôl od 1. septembra na ďalšie tri roky osvietení pán biskup vymenoval: za predsedu svätej Stolice direktora učiteľskej prípravovne Jána Szemana, za údov ale: čestného pápežského komorníka, podhradského farára Št. Zemančsika, biacovského dekana-farára Jána Venczkó, lipt. sv. mikulášskeho dekana-farára Joz. Kozsára, profesora učiteľskej prípravovne Eduarda Lánga a baldovského organistu-učiteľa Jána Tököliho. Fiškusom disciplinárnej rady je podhradský advokát Alexander Holénia. — Sväto-peterských halierov tohto roku v diecési sosbieralo sa 23.443 korún. Diecéšanský pán biskup prispel

života svojho. Na jej pohrabe účasť vzal biskup a početní poprednejší údovia okolia.

Základina. Jakub Endresz, farár v obci Zichyfalva, u čanádskej kapituly složil základinu 10.000 korún pre mladíkov stúpiacich na kňazskú dráhu.

Zhorená úroda stolnobelohradského biskupa. Na téskom pánsťve stolnobelohradského biskupa dr. Ottokara Prohászku zapálil hrom značnú čiastku novej úrody. Zhorelo desať vagónov ešte nevymlátenej raže (žita), čo je v dnešnom biednom čase značnou škodou ohľadom verejného stravovania.

Vyznačený poľný duchovný spišskej diecésy. Jeho veličenstvo kráľ Ignáca Grebáča, kňaza spišskej diecésy, ktorý prítomne ako poľný duchovný koná službu,

Odrazenie talianskeho útoku na mori.

k tomu 3600, veľprepošť Fertsek a pápežský prälát Zimmermann 120—120 a ostatní kanonici 100—100 korunami. Najviac sosbieralo sa: v Námestove 605, v Tvrdošíne 387, v Markušovciach 362, v Podhradí 344, vo Valasskej Dubovej 326, v Nižnej 300, v Lipnici 295, v Zakamenokline 291, v Rabči 270, v Ljesku 251, v Lipt. Sv. Mikuláši 234, v Ružomberku 230, v Podvilku 223, v Trstenej 215, v Pucove 202, v Šavniku 200, vo Vlachoch 185, v Stankovanoch 180, v Lešnici 169, v Kacvine 150 korún. Istý Bohuznámy dobrodinec na ten cieľ dal 5000 korún a nebohý Ján Murin, bývalý farár námestovský, poručil 100 korún.

Smútok prešovského biskupa. Jozefova Orosz rodz. Anna Novák, manželka gr.-kat. duchovného obce Görömböly, sestra prešovského biskupa dr. Št. Nováka, následkom zapálenia pľúc, pochádzajúceho zo španielskej náčty, po krátkom trápení zomrela v 32. roku

za zásluhy nadobudnuté na bojišti vyznačil rytierskym krížom rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou.

Manželstvo. Cis. a kráľ. komorník Egon Rakovszky, nadžupan stolice liptovskej, dragoňský kapitán mimo služby, večnú vernosť sľúbil Valérii Palugyayčke, dcére cis. a kráľ. komorníka, pens. štátneho sekretára vnútorných záležitostí, krajinského vyslanca a honvédhusárskeho kapitána mimo služby Mórica Palugyayho, vo vnútornomestskom r.-kat. kostole v Budapešti.

K spomoženiu katolíckej mládeže university novšie väčšie obnosy obetovali: Gr. Ivan Batthány 1000, Čantavéřský kat. mládenecký spolok 1000, szombathelyský biskup gróf Ján Mikes 500, čanádska kapitula 500, alsóeleméřska pokladnica Sv. Antona 500 korún.

Pre markušovských pohorelcov levočská raffineria obetovala 500 a bývalý nadžupan dr. Artur Wieland 200 korún.

Diamantová svätá omša. Jágerský arcibiskupský námestník Ján Debreczeni z príležitosti svojho 60-ročného kňazského jubilea 8. sept. slúžil svoju diamantovú sv. omšu v jágerskej arcikatedrále. Manuduktorom bol mu sám arcibiskup dr. Ľudvik Szmrecsányi, kázeň mal sám jubilant, ktorý je teraz 82-ročný, assistovali mu kanonici. Jubilantný arcikňaz, popri svojom skromnom živote konal nesmierne mnoho dobrého, z príležitosti svojej diamantovej sv. omše obetoval na dobročinný cirkevný cieľ 80.000 korún.

V meste Nitre nastal pohyb, aby sa Nitra stala právomocnostným mestom. Odhalenie nitrianskej honvédskej sochy najnovšie odložili na 29. septembra.

Veľkolepý válečný dar kniežata Esterházyho. Knieža Mikuláš Esterházy válečno-patronážskemu úradu v 86 obciach za Dunajom prepustil pozemky a domy, kde sa umiestniť môže 813 rodín. Propagačná komisia teraz osloví bohatých magnátov krajiny, aby nasledovali skvelý príklad kniežata Esterházyho.

Hovoríacie čísla. V Trnave nachádza sa dom invalidov. V kanceláriach jeho je zamestnано 145 vojakov, z tých je 125 židov a len 20 kresťanov. K týmto číslam zbytočný je každý komentár.

Španielska choroba v nitr. stolici. Tá nemoc navštívila takmer polovicu obyvateľstva. Už bolo aj niekoľko smrtných pádov, bo španielska choroba veľmi ľahko zapríčiňuje zapálenie pľúc.

Na budapeštiansky Spišský Domov firma Koromzay a Spol. v Spišskej Novej Vsi (Igló) z príležitosti 40-ročného výročitého dňa založenia firmy obetovala 15.000 korún.

Ostrihomská stolica v smysle nariadenia ministra verejného stravovania oddať má 1050 vagónov zbožia. Po oddaní tejto vyrúbenej zásoby zbožia oslobodená bude stolica od každého rekvirovania a otruby z mletia dostane tiež stolica.

Botanická zahrada vo Vys. Tatrách. V Tatranskej Lomnici na území 5 jutár teraz založia botanickú (bylinársku) zahradu, ktorá predstavovať bude hornú flóru (rastlinstvo) Karpátov. V spojení s botanicou zahradou vystavia aj botanické (rastlinopisné) múzeum s laboratóriomom a s knižnicou, ďalej s čítalňou a s dvoma pracovnými izbami pre skúmateľov.

Smrť. V Žiline na španielsku nátku 8. septembra zomrel Julius Hajts, námestný náčelník žilinskej filiálky Rakúsko-Uhorskej Banky v 42. roku života svojho.

Útok proti Wilsonovi. Z Amsterdamu oznamujú: Dľa zprávy z Newyorku proti präsidentovi Wilsonovi spáchali útok revolverom. Wilson bol ľahko ranený na ruke. Útočník ušiel. Wilson denne dostáva vyhrážajúce listy z kruhu pacifistov, t. j. pokoj chcejúcich.

Jedno múčne vreco 16 korún. Minister verejného stravovania upovedomil stolice, že cenu múčnych vriec z 8 korún zvýšil na 16 korún.

V Spišských Vlachoch otvorila sa rímsko-katolícka občianska dievčenská škola (polgárka) pod vedením mníšiek.

Revisia árendačných kontraktov. Hospodársky spolok stolice gemerskej na svojom poslednom výborovom zasadnutí zaoberal sa s tou veľkou krivdou, ktorá stihla tých majiteľov, ktorí svoje majetky pred vojnou dali do prenájmu. Spolok upravil prípis ku krajinskému uhorskému hospodárskemu spolku, aby súrne navrhol vláde zvýšenie árendačnej mzdy. K podobnému jednaniu vyzvali aj ostatné stoličné hospodárske spolky.

Hrdinská smrť poľných duchovných. Pri poslednej talianskej offenzíve zomrel jeden český a jeden poľský poľný duchovný na bojišti, 9 poľných duchovných zomrelo ale v rozličných nemocniciach následkom ťažkých rán nadobudnutých na bojišti.

Tretie válečné vyznačenie rehoľníkov. Jeho veličenstvo kráľ poľného duchovného, uhorského františkána Amunda Karola Temunovicha za výtečné a sebaobetavé služby, konané pred nepriateľom, vyznačil rytierskym krížom rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou. Toto je už tretie válečné vyznačenie od počiatku vojny slúžiaceho rehoľníka.

Cholera v Haliči. Z Lembergu oznamujú: V posledné dni ustálili v Haliči päť pádov cholery na osobách navrátiťších sa z Ruska.

Ruskí zajatci vrahovia. V obci Barcarozsnó v Sedmohradsku ruský zajatec zabil a vyraboval 76 ročnú Martu Gagesovu, u ktorej robil. Ukradol zo skrine 6000 korún a ušiel. — V csepregskom chotári v jednu minulú noc ruský válečný zajatec zavraždil poľného strážcu. Vraha chytili hneď.

Kradli truhle z hrobov. V Tešine odsúdili hrobára Georga Herrmanna a robotníka Ondr. Krivaneka na jeden mesiac ťažkého žalára, bo vysvitlo, že otvárali hroby a kradli truhle. Mrtvoly zahrabali potom bez truhly.

Nový policajný kapitán v Skalici. Nitriansky nadžupan Julius Jánoky-Madocsányi za policajného kapitána mesta Skalice vymenoval novozámskeho advokátskeho kandidáta dr. Ľudv. Molnára. Doterajší mestský kapitán Alexander Nagy utiahol sa na odpočinok.

Smrť 25 detí pre plané huby. Na jednom nemeckom letovisku následkom otrávenia sa s hubami zomrelo 25 detí.

Pustošiaci orkán v Livlande. V Livlande zúril hrozný orkán (víchor), ktorý v dĺžke 10 kilometrov a v šírke 200–300 metrov všetko zniročil.

Popravený vojenský úskok. 6. sept. zastrelili v Budapešti Jozefa Kiockého, landšturmistu 1. honvédskeho pluku preto, že tri razy uskočil od vojska.

Robotnícka mzda pred 126 rokmi. V jednom nariadení z roku 1792. administratívna vrchnosť stolice sabolčskej ustálina nasledovné robotnícke denné mzdy: Za kopanie 9 krajcárov s kostom a bez kostu 15 krajcárov; za kosenie s kostom 7 krajcárov, bez kostu 12 krajcárov. Za oranie so štyrma volmi so zaopatrením 40 krajcárov, bez strovy 51 krajcárov. Za pilenie a rúbanie jednej siahly dreva so strovou 15 krajcárov, bez strovy 24 krajcárov. V zime za jakúkoľvek robotu s kostom 7 krajcárov, bez kostu 10 krajcárov.

Smutný návrat zo zajatia. Jozef Kirchhoffer zo Szentfűlöpu po dvojročnom trapnom válečnom zajatí navrátil sa mohol domov. Upovedomi aj svojich, aby mu prišli v ústrety na stanicu. Všetci sa veľmi tešili. Vlak prišiel, ale zajatého nepriviezol. Neďaleko Pešti vypadol z vlaku, rozbil si hlavu a mŕtvý ostal tam ležať.

Ženy ako policajti. Z Londýna oznamujú: Americká vláda zamýšľa v budúcnosti už viac neoslobodiť policajtov od vojenskej služby. Aby nahradili narukovať majúci policajtov, najali teraz ženské ku policajnej službe a už ich cvičia. Šesť ženských policajtov koná už službu na uliciach v Newyorku a ufajú, že v najbližšom čase celá brigáda ženských policajtov bude dozorovať na poriadok a bezpečnosť na cestách a uliciach Newyorka.

Vybušil sklad streliva v Ukrajine. V Odesse vybušil sklad streliva. Vyše 50 ľudí prišlo o život. Ranených je vyše 100. Viac tisíc ľudí ostalo bez prístrešia, bo následkom ohromného tlaku povetria a padajúcich granátov, ako i následkom vybušenia povstaleho ohňa svalily sa celé ulice; najsmutnejší obraz predstavuje veľmi dlhá Stolbevaja-ulica, v ktorej ani jeden dom neostal neporušený. Skoda činí viac stomillionov rubľov. Bez prístrešia ostatých umiestnili v útulňach, hladujúcich živia z poľnej kuchyne rakúsko-uhorských čiat. Na znak smútku prestala všetka hudba. Doterajšie vyšetovanie ustálo, že odesskú katastrofu ako i kievsku pravdepodobne zapríčinili agenti antantu. Sklad streliva bol vlastnosťou ukrajinskej vlády.

Cierna armáda. Dľa londýnskych novín v americkej armáde bojuje vyše tristotísíc murínov.

Dedičia, ktorí majú príčinu k zármutku. V Lepersdorfu navrátil sa za mŕtvého vyhlásenný gazda Emil Ruby. Udajne padol 27. mája 1915. pri Turzanate. Majetok jeho bol nato predaný a utržený obnos rozdelený medzi dedičmi, ktorých sa veľmi nemilo dotkol jeho neočakávaný návrat.

Spišské kúpele. Kúpele Iglófüred staly sa majetkom spišsko-novovesského sporiteľného a úverného ústavu. Banka utvorí tam sanatorium zariadené i na zimu. Ešte na začiatku vojny banka kúpila slatvinské liečivé žriedlá a teraz rozposiela mnoho vody pre vojsko. — Popradský Husz-park kúpila Uhorská krajinská ústredná sporiteľňa a mieni tam založiť priemyselnú osadu. Felkanský Krompecher-park istá spoločnosť od rodiny prevzala so základným kapitálom 450.000 korún a zariadi sa i na zimu. — Za Lučivňanské kúpele sľubujú majiteľovi Adorjánovi Várady-Szakmárymu 500.000 korún.

Drahota v Rusku. Z ruského zajatia prišlý naporučík vyprával o drahoste v Rusku: Sovjetská vláda uviedla takzvanú luxus-daň. Za klavír platí sa 50 rubľov, za zrkadlo 50 rubľov a za uličný oblok tiež 50 rubľov dane. Kilo mäsa stojí 40 rubľov. Chlieb dostal len na chlebovú karotku. Kto je boľševikom, dostane 40 deka na deň, ostatní len 20, ktorý ale neni k požívaniu. Kilo chleba stojí 40—50 rubľov. Funt cukru nedostal nižšie 30—40 rubľov.

Zakázané slovenské zasadnutia. V Turčianskom Sv. Martine sídliaca Museálna slovenská spoločnosť a Živena (slovenský ženský spolok) 27. augusta vydržiavaf chcely riadne ročné valné shromaždenie. Valné shromaždenie vládny komisár Georg Szmrecsányi ale zakázal s tým odôvodnením, že vyšspomenuté spolky chcely svoje shromaždenia upotrebiť viac k politickým demonstráciám, než k vážnej porade. Predsedovia spolkov telegrafične obrátili sa k ministrovi vnútra Alexandrovi Wekerlemu a prosili zrušenie zakazujúceho nariadenia, odvolávajúc sa na to, že slovenská museálna spoločnosť zaoberá sa kultúrnou a vedeckou prácou a následkom toho požíva aj riadnu štátnu podporu. Minister vnútra telegrafične upovedomil predsedu slovenskej museálnej spoločnosti Jozefa Škultétyho, že zakázanie valného shromaždenia potvrdzuje.

Tureckí žiaci v Uhorsku. Do Uhorska príde nových tridsať tureckých žiakov, aby navštevovali poľnohospodárske školy.

Popravenie dvoch bývalých ruských ministrov. Z Moskvy oznamujú, že dvoch ministrov bývalej cárskej vlády, bývalého ministra pravosúdia Šeglovitova a bývalého ministra vnútra Chvostova, ďalej bývalého policajného náčelníka Bileckého a arcikňaza Wostorogova popravili.

Hladová smrť v Česku. V severno-českom ne-meckom Warnsdorfe od 1. jan. do ostatného augusta zomrelo 62 osôb následkom hladu, teda týždenne dvaja.

Zástava židovskej légie.

Americkú židovskú légii nedávno transportovali do Anglicka, odkiaľ pôjde na bojište do Palestíny. Pred odchodom tiahla légia cez ulice Newyorka a bola prirodzene od židovského obyvateľstva krok za krokom živo oslavovaná. Židovská légia má svoju vlastnú zástavu, na bielom poli belasú «Mogen-Doved hviezdu». Hudobný sbor légie hral starú židovskú nacionálnu hymnu. V Newyorku už sbierajú na zariadenie židovského nacionálneho štátu a americkí židovskí mnohonásobní millionári urobili takrečeno už všetky predprípravy, aby sa pri najlepšej príležitosti presťahovali do Palestíny. Či ich ta aj naši váleční millionári nasledovať budú, naturálne s ostatnými?

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch-a** zákonom chránená

Skabofom-masť

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na príšku
K 3.—, veľký tegel K 5.—, rodinná dávka
K 12.— Adresa K objednávaniu:

Dr. E. Flesch-a

„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dlžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prechutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierekou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti 11 korún 50 halierov, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednávaniu pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierekou.

LENDVAI MÓR vývozný dom,
Budapest, VII., Kertész-utca 43.

**Svrabľavosť,
Potenie,
Slnečný úpaľ,
Supanie kože,
Svrab a hostec,
Neduhy kože, rany,
Opuchliny a staré rany**

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpint a je zcela bez zápachu. Malý teglik 4 koruny, veľký teglik 6 korún, rodinný teglik 10 korún, k tomu patriaceho borovičkového mydla cena 6 K. Adresa objednávok

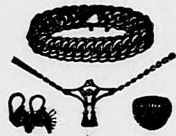
Alexander Gerő, lekárnik Nagykovács 40.

8 halierov

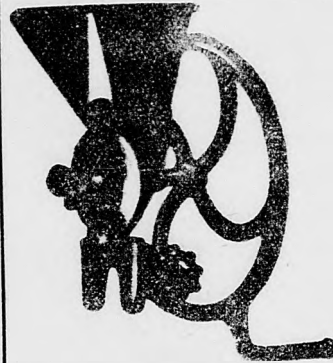

(za jednu poštovú dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám cis. a kráľ. dvorný zásielca Ján Konrad vývozný dom Brúx 1819. číslo (Čechy). Ia. britva zo striebornej oce e K 7.9 11. Britva so zabezpečením nívane: K 7.50. Dvojitého ostria náhradné nože tučet po K 12. Stro e ku strihaniu vlasov a rady K 26.—, 28.— Zasielanie s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Záměna povolená alebo návrat peňazí.

8 halierov

(za jednu dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám Ján Konrad, cis. a kráľ. dvorný zásielca Brúx 1816. číslo (Čechy). Moderné 14 kar. zlaté zaušnice: K 70, 80, 90. 14 kar. zlaté prstene s barvisým kameňom: K 60, 70 s diamantom K 80, 90, 100 s brilliantami K 120 150. 200. 14 kar. zlaté naručnice: K 200, 250, 14 kar. zlaté nahrdeľnice (kolliers): K 80, 90 s oveskom K 100, 120, 150. Veľký sklad zlatého a strieborného tovaru každého druhu zasieanie s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Záměna povolená alebo návrat peňazí.

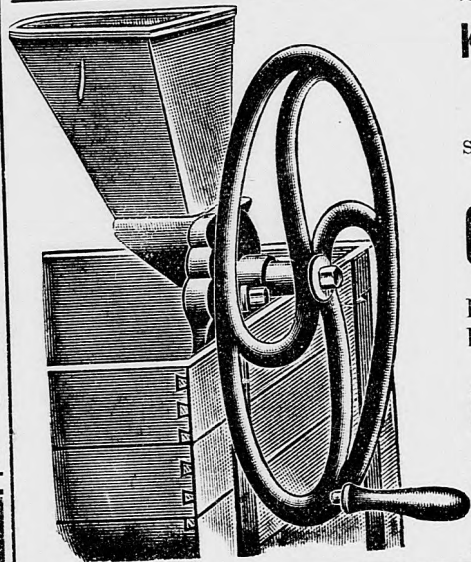
Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonalejšie možno regulovať. Ľahkej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 120 korún, s prípravou na nohy 160 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

Kukuričný zázračný ručný šrotovník

s valcom mletia ku zameneniu k regulovaniu

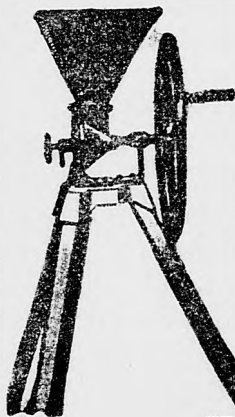
Cena od 114.— korún

počtúc, s truhlicou bezplatne prepustenou, bez poštových trov zasiela:

Faludi Henrik a Druh
veľkokupei

Budapest, V., Akadémia-utca 1.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somleť môže Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

Tenistý stroj k prípraveniu na stôl alebo postavec bez nôh K 120, menší k domá-cemu upotrebeniu K 80. Objednanie prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj 10.— K závdavok.

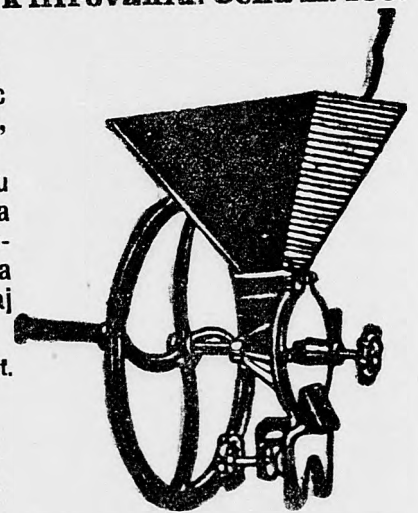
K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať.

Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR

Somogyszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.

Oznamy prijíma administracia
„KREŠTAN“

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.